

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Viite:

Laasasenaho, K. 2020. Ajatuksia ympäristöstä ja ilmastosta EU:n tulevalla ohjelmakaudella. Kynäilyjä 16.4.2020.

Ajatuksia ympäristöstä ja ilmastosta EU:n tulevalla ohjelmakaudella

Etelä-Pohjanmaan liiton EU-tietokeskus järjesti EU Etelä-Pohjanmaalla -tilaisuuden Alajärvellä 5.3.2020. Tapahtumassa esiteltiin Euroopan unionin toimintaa ja vaikuttavuutta maakunnassa, ja sen teemana oli erityisesti ympäristö ja ilmasto. Tilaisuuteen pääpuhujaksi saapui Euroopan komission ilmasto-pääosaston johtava hallintovirkkamies **Ismo Ulvila**, ja esillä oli myös teemaan liittyviä EU-rahoitteisia hankkeita alueelta.

Tilaisuudessa järjestettiin myös paneelikeskustelu, johon pääsin osallistumaan. Paneelikeskusteluun osallistuivat myös Ismo Ulvila, **Heli Seppelvirta** (Etelä-Pohjanmaan liitto), **Mervi Niemi-Huhdanpää** (Leader Aisapari) ja **Katariina Arpala** (Leader Aisaparin nuorisajaosto). Kerron tässä blogikirjoituksessa niitä ajatuksia, joita nostin esille paneelikeskustelussa hanketoimijan näkökulmasta ja jotka ovat tulleet esille Seinäjoen ammattikorkeakoulun hanketyössä. Lisämausteena esitän ajatuksia koronakriisistä, joka ei ollut vielä Alajärven tapahtumassa akuutti ongelma.

Etelä-Pohjanmaalla mahdollisuuksia edelläkävijäksi

Meillä on edelleen tarve nopeille ilmastotoimille. Uskon, että ympäristö ja ilmasto -teema korostuu tulevalla ohjelmakaudella, vaikka koronaepidemia on nostanut synkkiä pilviä talousnäkökymien ylle. Mielestäni tukea tulisi ohjata ympäristöystävällisille aloille, vaikka Alajärven tilaisuudessa korona ei ollut vielä suuri uhka. Ympäristölle uhka muodostuu siitä, että korona voi pienentää esimerkiksi Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan suunnattavia varoja.

Korona on aiheuttanut jo nyt poliittista keskustelua. Esimerkiksi oppositio on vaatinut Suomen hallitukselta hallitusohjelmansa päivittämistä. Kritiikkiä on esitetty esimerkiksi Suomen hiilineutraaliustavoitteita kohtaan. Kritiikin seurauksena Suomi voi joutua siirtämään hiilineutraaliustavoitteensa vuodesta 2035 lähemmäksi EU:n asettamaa tavoitetta eli vuotta 2050.

Tulevalta ohjelmakaudelta odotan kuitenkin tukirakenteita, jotka edistävät kansallisiin päästötavoitteisiin ja hiilineutraaliustavoitteisiin pääsemistä. Maailma tuntuu muuttuvan todella nopeasti ja tarvitsemme joustavia tukirakenteita. Toivottavasti tukea voidaan painottaa ohjelmakauden toiminnassa niihin kohtiin, jotka ovat alueellisesti suurimpia päästölähteitä. Tarvitsemme tukimuotoja, joilla voidaan pureutua erityisesti alueellisiin ongelmiin.

Työskentelen tällä hetkellä SeAMK Ruoka –yksikössä, ja maatalous on tämän maakunnan näkökulmasta hyvin oleellinen osa elinkeinorakennetta. Uudella ohjelmakaudella olisi hyvä suunnata tukea muun muassa kestävään ja huoltovarmaan ruokaketjuun niin Etelä-Pohjanmaalla kuin koko Suomessakin. Kaikki tiedämme, että ruoantuotanto ja ruokaketjun päästöt ovat samalla yksi merkittävimmistä päästölähteistä. Esimerkiksi lihansyönti ja maitotuotteiden kulutus aiheuttavat suhteessa enemmän päästöjä kuin kasviperäisten ruokien kulutus. Maataloutemme perustuu vahvasti juuri lihan- ja maidontuotantoon, mihin saattaa olla tulossa rajoituksia. Lisäksi

vuodesta 2018 on tullut mukaan myös LULUCF-asetus, joka edellyttää maankäyttösektorin päästöjen sisällyttämistä kansallisiin päästölaskuihin tulevalla ohjelmakaudella. Tämä on aikamoinen akilleen kantapää nimenomaan Etelä-Pohjanmaalle. Maakunnassamme on paljon turvemaita, jotka tuottavat maankäyttösektorin näkökulmasta isot päästöt. Turvemaidella on paljon esimerkiksi metsätaloutta, maataloutta ja turvetuotantoa, mikä tulee ottaa huomioon päästölaskuissa.

Meidän pitäisikin suunnata rahoitusta niihin toimenpiteisiin, jotka auttavat vähentämään Etelä-Pohjanmaalle ominaisia päästöjä. Elinkeinojen harjoittamisen näkökulmasta olisi erittäin suotavaa, että kulkisimme näissä asioissa etunenässä. Kehityksen aallonharjalta näkee huomattavasti pidemmälle ja osaa varautua muutokseen paremmin kuin aallonpohjalta. Myös huoltovarmuuskysymykset nousevat esille. Ilmasto- ja ympäristöasioissa edellä kulkeminen auttaa sopeutumaan muuttuvaan tilanteeseen huomattavasti helpommin kuin se, että asetumme poteroihimme puolustamaan vanhoja toimintatapojamme.

Energiaturpeella on erittäin suuri merkitys Etelä-Pohjanmaalla. Olemme SeAMKin johdolla vahvistamassa tutkimusyhteistyötä esimerkiksi energiaturpeen alasajon varalta. Haemme rahoitusta hankkeelle, jossa tutkitaan turvetuotannosta vapautuvien suopohjien ilmastopäästöjä yhdessä Helsingin yliopiston, Luonnonvarakeskuksen, Ilmatieteen laitoksen ja Metsäkeskuksen kanssa. Mukana on partnereita myös Ruotsista. Tässä hankeideassa on mukana Helsingin yliopiston INAR-huippututkimusryhmä, joka tutkii ekosysteemien ja ilmakehän vuorovaikutusta. Tutkimusverkostojen kautta voidaan vahvistaa osaamista.

Tästä tutkimusryhmästä erityisesti akateemikko **Markku Kulmala** on maailmanlaajuisesti siteeratuimpia ilmastotutkijoita. Hankkeessa meillä olisi ainutlaatuinen mahdollisuus työskennellä hänen kanssaan. Lisäksi Kulmalalla on halu sijoittaa Etelä-Pohjanmaalle lähes puolen miljoonan euron arvoinen tutkimusmittalaitteisto, jolla tutkitaan turvetuotannosta vapautuvien alueiden hiilensidontaa ja hiukkaspäästöjä. Rahoitus mittalaitteistolle on valmiina, mutta tarvitsemme rahoitusta tutkimusalueen etsimistä ja valmistelua varten.

Ensin asetetaan tavoite

Mitä erityistä Etelä-Pohjanmaalla pitäisi sitten tehdä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi?

Mielestäni maakunta voisi toimia alkutuotannon edelläkävijänä, joka pitää kestävästi ja resurssiviisaasti huolta ilmastosta. Tällaista kestävyyttä lisäävät toimet tukevat samalla myös huoltovarmuutta. Ilmastonmuutos on mitä suuremmissa määrin myös huoltovarmuuskysymys. Etelä-Pohjanmaa voi toimia ruoantuotannon ja turvemaiden päästöjen hillitsemisen kansallisena ja kansainvälisenä edelläkävijänä. Lisäksi tarvitaan myös toimia asumisen ja liikenteen päästöjen vähentämiseksi, mikä on kaikkialla tärkeää.

Päästövähennysten ensimmäinen askel on tietoisesti tehty päätös. Tästä on kannustavia kokemuksia esimerkiksi ammattikorkeakouluista. Olemme hankkeiden kautta olleet tukemassa Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston Arenen toimintaa niin, että he perustivat oman Kestävyys ja vastuullisuus -työryhmän vuoden 2020 alussa. Tänä keväänä ammattikorkeakoulujen perusrahoitus on sidottu ensimmäistä kertaa osittain siihen, miten hiilineutraaliustavoitteet saavutetaan. Ammattikorkeakoulujen tulisi olla hiilineutraaleja vuonna 2030. Esimerkiksi SeAMKissa kestävän kehityksen työryhmä pohtii erilaisia toimenpiteitä, joilla tavoitteet saavutetaan, ja toimin itsekin työryhmässä.

Koronakriisin aikana päästöt tulevat luonnollisella tavalla alas, kun ihmisten liikkuvuutta rajoitetaan ja kulutus laskee. Poikkeustilanteessa huomaamme, mitkä asiat ovat meille tärkeitä ja vähemmän tärkeitä. Monet ihmiselämän kannalta tärkeimmät asiat eivät ole välttämättä suuripäästöisiä, ja usein päästöt kulkevat rinnakkain kulutuksen kanssa. Kun kulutus vähenee, myös päästöt ja taloudelliset menot pienenevät. Henkilökohtaisella tasolla päästövähennyksiä voi tehdä kolmella eri tavalla:

1. kulutuksen määrällisellä vähentämisellä
2. tehokkuuden parantamisella
3. kulutusmuodon muutoksella.

Oma mottoni näissä asioissa onkin kulutuksen kohtuullistaminen, järkivalinnat ja toimintatapojen muutos. Vaihdoimme suoran sähkölämmityksen maalämpöön vuonna 2016 ja asensimme aurinkosähköpaneelit katolle viime kesänä. Lisäksi olemme ostaneet sähköä, joka on tuotettu vähintään hiilineutraalisti. Työmatkat olen tietoisesti tehnyt vähän kuluttavalla diesel-autolla. Tulevaisuudessa siirtynemme sähköautoiluun. Olen tietoisesti pyrkinyt lisäämään etätyöskentelyä pitkän työmatkani takia jo ennen koronakriisiä. Maatilallamme siirryimme monivuotisen rehunurmen tuotantoon vuonna 2016. Tämä vähentää oleellisesti maatalouden polttoainemenoja ja –päästöjä, mutta lisää samalla myös maaperän hiilensidontaa, kun kasvusto on monivuotinen.

Omat valinnat liittyvät arjen pieniin ja merkityksellisiin tekoihin. Kaikilla näillä toimilla saa säästöjä jatkuviin menoihin ja niillä voi tukea oman talouden vakautta myös poikkeustilanteissa. Muutos tapahtuukin vain tavoitteiden asettamisen kautta.

Kari Laasasenaho
Asiantuntija, FT, SeAMK Ruoka

Toimituskunta: Etelä-Pohjanmaan liiton viestintä